

Marek Lewandowski, Wojciech Starościak,
Halina Guła-Kubiszewska
AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO WE WROCŁAWIU

PRZYGOTOWANIE STUDENTÓW AWF WE WROCŁAWIU DO PEŁNIENIA FUNKCJI NAUCZYCIELA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

ABSTRACT

Preparation of students of the University School of Physical Education in Wrocław to fulfill the role of P.E. teacher

In this research, we present the results of the survey examination which was conducted among the second-year students of the University School of Physical Education in Wrocław at the end of the winter term in the academic year 2006/2007. 141 students participated in this examination (67 women and 74 men). They were majoring in physical education, formally being prepared to perform the job of a physical education teacher. The research was aimed at checking whether the modifications in the educational program at the first year of studies at the University School of Physical Education (AWF) in Wrocław are reflected in the students' opinions on their self-assessment of the level of preparation to fulfill the roles of school teachers in the range of health, sports, recreation and esthetics of human movement. In our research we employed the method of a diagnostic survey and the analysis of documents. In order to collect the material we employed the technique of a survey, using a tool of our own design. The analysis of the gathered material showed that the examined students most often perceive and most highly assess these parts of the program (information and skills) that prepare them to fulfill the role a sport teacher, while the lowest assessment is given to those elements that are supposed to prepare them to fulfill the role of a health and esthetics of human movement teacher.

Key words: curriculum of studies, health teacher, physical education

WPROWADZENIE

Nauczyciel, absolwent akademii wychowania fizycznego, realizując pedagogiczną koncepcję wychowania fizycznego powinien umieć przyjmować role nauczyciela zdrowia, rekreacji, sportu oraz estetyki zachowań ruchowych [1]. W związku z tym, że proces kształcenia powinien być stale kontrolowany i oceniany, autorzy postanowili sprawdzić, czy dokonana modyfikacja programu nauczania na pierwszym roku studiów w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu znajduje swoje odzwierciedlenie w opiniach studentów o ich przygotowaniu do realizacji znowelizowanych zadań i celów szkolnego wychowania fizycznego.

CEL BADAŃ

W pracy postawiono następujące pytania badawcze:

1. Czy badani studenci uważają, że nauczyciel wychowania fizycznego powinien być przygotowany do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, rekreacji, sportu i estetyki zachowań ruchowych?
2. Jakie przedmioty realizowane w toku studiów zawierały, zdaniem respondentów, najwięcej informacji i umiejętności umożliwiających im dobre przygotowanie się do pełnienia w szkole funkcji nauczyciela zdrowia, rekreacji, sportu i estetyki zachowań ruchowych?
3. Czy opinie studentów na temat oceny poszczególnych przedmiotów przygotowujących ich do pełnienia funkcji

nauczyciela zdrowia, rekreacji, sportu i estetyki zachowań ruchowych były zróżnicowane ze względu na płeć badanych?

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Badania przeprowadzono po zakończeniu semestru zimowego roku akademickiego 2006/2007 wśród studentów II roku (67 kobiet i 74 mężczyzn) Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. W badaniu zastosowano metody sondażu diagnostycznego i analizy dokumentów [2], wykorzystując technikę ankiety [3]. Materiał badawczy zebrano za pomocą narzędzia własnej konstrukcji – ML/HGK-2006/2007. Chcąc poznać opinię respondentów na temat oceny przydatności poszczególnych kursów w przygotowywaniu się do pełnienia poszczególnych funkcji zawodowych, posłużono się listą przedmiotów realizowanych na I roku studiów (2 semestry). Respondenci, wyrażając swoją opinię na temat przydatności kursu (przedmiotu) w kształtowaniu ich wiedzy i umiejętności do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, sportu, rekreacji i estetyki zachowań ruchowych, oceniali każdy przedmiot z programu studiów w skali punktowej od 1 do 10 (w przyjętej punktacji 10 oznaczało ocenę najwyższą, a 1 – najniższą). Zamieniając wskazania punktowe badanych na ocenę opisową przyjęto następującą skalę dla wartości punktowych:

- 1–1,99 punktów – zawarte w programie przedmiotu informacje lub umiejętności nie przygotowywały do pełnienia wybranej funkcji;
- 2–3,99 punktów – przygotowywały niedostatecznie;
- 4–5,99 punktów – przygotowywały dostatecznie;
- 6–7,99 – przygotowywały dobrze;
- 8–10 punktów – przygotowywały bardzo dobrze.

W pracy zastosowano następujące obliczenia statystyczne: średnia arytmetyczna oraz test istotności różnic między rangami *U* Manna-Whitneya.

WYNIKI

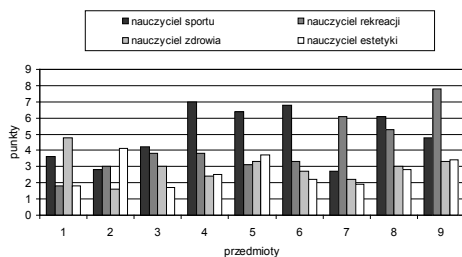
Badani studenci wybierając studia w AWF mieli różne oczekiwania związane z perspektywą przyszłej pracy zawodowej. Prawie 15% studentek i 20% studentów deklaroowało, że na pewno nie będzie pracować w zawodzie nauczyciela wychowania fizycznego. Około 46% respondentów wyrażało chęć podjęcia takiej pracy tylko w przypadku, gdy nie znajdzie lepszej posady. Różnice między wypowiedziami badanych kobiet i mężczyzn nie były statystycznie istotne.

Podczas dwóch pierwszych semestrów nauki w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu studenci zrealizowali następujące przedmioty: anatomia, antropologia, antropomotoryka, biochemia, biologia, ekologia, historia kultury fizycznej, język obcy, muzyka–rytm–taniec, podstawy bezpieczeństwa w wodzie, podstawy biofizyki, socjologia, teoria i metodyka gier sportowych, teoria i metodyka gimnastyki, teoria i metodyka lekkoatletyki, teoria rekreacji i turystyki, zabawy i gry ruchowe, obóz letni.

Zestawiając zebrane wypowiedzi ankietowanych, określono średnią wartość punktów przyznanych poszczególnym przedmiotom za ich znaczenie w teoretycznym i praktycznym przygotowywaniu do pełnienia funkcji nauczyciela sportu, rekreacji, zdrowia i estetyki zachowań ruchowych.

W przypadku badanych studentek stwierdzono, że respondentki na ogół nisko oceniały znaczenie odbytych kursów w teoretycznym przygotowaniu ich do pełnienia poszczególnych funkcji nauczyciela wychowania fizycznego. Wśród kursów z pierwszego roku studiów najlepiej teoretycznie przygotowujących do pełnienia roli nauczyciela sportu ankietowane studentki wymieniły teorię i metodykę gier sportowych, gimnastyki i lekkiej atletyki oraz gry i zabawy ruchowe. Do roli nauczyciela rekreacji natomiast, zdaniem respondentek, najlepiej pod względem teoretycznym przygotowywały je zajęcia na obozie letnim i z teorii turystyki i rekreacji. Poziom teoretycznego przygotowania do pełnienia roli nauczyciela zdrowia i estetyki zachowań ruchowych został przez badane oceniony znacznie niżej (ryc. 1).

Stwierdzono, że wypowiedzi studentów

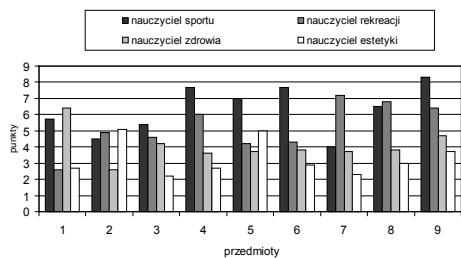

przedmioty:

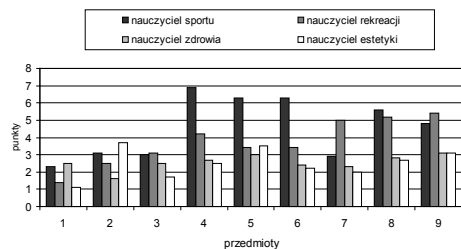
1 – anatomia, 2 – muzyka–rytm–taniec, 3 – podstawy bezpieczeństwa w wodzie, 4 – teoria i metodyka gier sportowych, 5 – teoria i metodyka gimnastyki, 6 – teoria i metodyka LA, 7 – teoria rekreacji i turystyki, 8 – zabawy i gry ruchowe, 9 – obóz letni

poziom przygotowania: brak (0–1,99 pkt), ndst (2–3,99 pkt), dst (4–5,99 pkt), db (6–7,99 pkt), bdb (8–10 pkt)

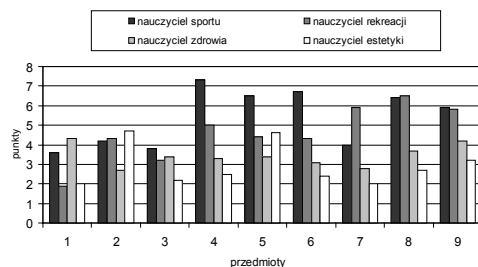
Ryc. 1. Średnia liczba punktów przyznana przez badane studentki poszczególnym kursom za przekazywane treści, które – ich zdaniem – były przydatne do pełnienia poszczególnych funkcji zawodowych nauczyciela wychowania fizycznego

Ryc. 2. Średnia liczba punktów przyznana przez badanych studentów poszczególnym kursom za przekazywane treści, które – ich zdaniem – były przydatne do pełnienia poszczególnych funkcji zawodowych nauczyciela wychowania fizycznego (objaśnienia – jak na ryc. 1)

Ryc. 3. Średnia liczba punktów przyznana przez badane studentki poszczególnym kursom za nauczone umiejętności, które – ich zdaniem – były przydatne do pełnienia poszczególnych funkcji zawodowych nauczyciela wychowania fizycznego (objaśnienia – jak na ryc. 1)

Ryc. 4. Średnia liczba punktów przyznana przez badanych studentów poszczególnym kursom za nauczone umiejętności, które – ich zdaniem – były przydatne do pełnienia poszczególnych funkcji zawodowych nauczyciela wychowania fizycznego (objaśnienia – jak na ryc. 1)

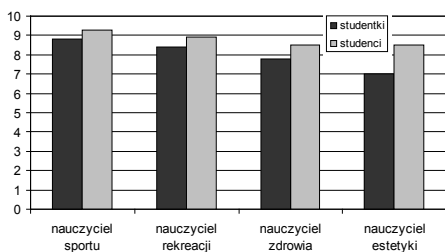
na temat oceny informacji przekazywanych na poszczególnych kursach przydatnych do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, sportu, rekreacji i estetyki zachowań ruchowych były trochę inne. Okazało się, że ankietowani, podobnie jak ich koleżanki, uznali, że przekazywane im podczas zajęć treści najbardziej są przydatne do pełnienia funkcji nauczyciela sportu. W przeciwieństwie do studentek, najwyżej pod tym względem ocenili zajęcia na obozie letnim. W ich opinii do roli nauczyciela rekreacji teoretycznie najlepiej przygotowywały takie zajęcia, jak teoria rekreacji i turystyki, zabawy i gry ruchowe oraz kursy na obozie letnim (ryc. 2).

Kolejne dane dotyczą analizy wypowiedzi badanych na temat nauczanych na zajęciach umiejętności, przydatnych do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, sportu, rekreacji i estetyki zachowań ruchowych.

Z wypowiedzi respondentek wynikało, że nauczone na zrealizowanych kursach umiejętności przydatne były przede wszystkim do pełnienia funkcji nauczyciela sportu, a najmniej – zdrowia i estetyki zachowań ruchowych (ryc. 3).

Okazało się, że wypowiedzi badanych studentów były podobne. Ankietowani mężczyźni również uznali, że nauczone na zrealizowanych kursach umiejętności przydatne były przede wszystkim do pełnienia funkcji nauczyciela sportu, a najmniej – zdrowia i estetyki zachowań ruchowych (ryc. 4).

Studentom II roku zadano również pytanie, czy – według ich opinii – nauczyciel

Ryc. 5. Opinie studentów II roku o konieczności przygotowania nauczyciela wychowania fizycznego do pełnienia w szkole różnicowanych funkcji w obszarze kultury fizycznej (1 pkt – zdecydowanie nie, 10 pkt – zdecydowanie tak)

wychowania fizycznego powinien być przygotowany do pełnienia funkcji nauczyciela sportu, rekreacji, zdrowia i estetyki zachowań ruchowych. Analizując zebrane wypowiedzi respondentów, stwierdzono, że zarówno studentki, jak i studenci uznali, iż nauczyciel wychowania fizycznego powinien być przygotowany do pełnienia tych funkcji. Zauważono jednak istotne statystycznie różnice w opiniach ankietowanych studentek i studentów (ryc. 5).

PODSUMOWANIE

Wyniki badań przeprowadzonych wśród absolwentów AWF we Wrocławiu przez Krzak [4] okazały się bardzo zbliżone do tutaj opisanych. Wskazywały one, że około 50% absolwentów (aktywnych nauczycieli wychowania fizycznego) nie czuje się przygotowanych do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, ekologii, rekreacji i tańca. Najpewniej czują się w roli trenera (30% badanych), gdyż ich mocną stroną są doświadczenia sportowo-trenerskie. Również podczas badań przeprowadzonych w 2005 r. wśród studentów III roku studiów stacjonarnych Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu wykazano, że respondenci nisko oceniali przekazywane im w toku trzyletnich studiów umiejętności praktyczne, przydatne do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia (żadnego z przedmiotów podstawowych, kierunkowych i ogólnych nie oceniono jako dobrze kształtujących te umiejętności) [5]. Wyniki

niniejszych badań potwierdzają tę tendencję. Badani studenci II roku stwierdzili, że nie wszystkie zrealizowane przez nich kursy dobrze przygotowywały ich teoretycznie i praktycznie do pełnienia funkcji nauczyciela sportu, rekreacji, zdrowia i estetyki zachowań ruchowych. Najlepiej, ich zdaniem, na pierwszym roku studiów przygotowywano ich do pełnienia funkcji nauczyciela sportu i rekreacji. Najslabiej – do roli nauczyciela estetyki zachowań ruchowych. Możliwość rozwijania swojej wiedzy i umiejętności w ramach poszczególnych przedmiotów programowych studiów wyżej oceniają badani studenci niż studentki. Istotne różnice w opiniach o ważności przedmiotu dla nabywanych kompetencji dotyczyły takich przedmiotów, jak: anatomia, muzyka–taniec–rytm, teoria i metodyka gier sportowych i lekkiej atletyki, teoria rekreacji i turystyki, zabawy i gry ruchowe, obóz letni, podstawy bezpieczeństwa w wodzie (w odniesieniu do wiedzy teoretycznej) oraz anatomia, muzyka–taniec–rytm, zabawy i gry ruchowe (w odniesieniu do umiejętności praktycznych).

Autorzy zdają sobie sprawę z niedoskonałości zastosowanego narzędzia oraz z tego, że różnice w wypowiedziach badanych kobiet i mężczyzn mogą być spowodowane odmiennym sposobem realizacji programu przez poszczególnych nauczycieli. Biorąc jednak pod uwagę anonimowy charakter badania, można założyć, że wypowiedzi respondentów były szczerze. Zakładając nawet, że ankietowani po pierwszym roku studiów nie do końca jeszcze rozumieją, na czym polegają istotne różnice w pełnieniu funkcji nauczyciela sportu, rekreacji, zdrowia i estetyki zachowań ruchowych, można przyjąć, że potrafili poprawnie odczytać intencje dydaktyczne swoich nauczycieli. Te zaś najczęściej dotyczyły, jak wynikało z wypowiedzi badanych, przede wszystkim kultury sportu. Możliwe, że było to spowodowane tym, iż prawie wszyscy nauczyciele przedmiotów praktycznych mieli doświadczenia sportowe (w przeszłości byli zawodnikami), a część nauczycieli przedmiotów teoretycznych nie zawsze jest świadoma tego, że wychowanie fizyczne w swoich założeniach teoretycznych zmieniło koncepcję z wersji biotechnologicznej na pedagogiczną. Co cie-

kawe, badani studenci dostrzegali konieczność przygotowania nauczyciela wychowania fizycznego do pełnienia wszystkich funkcji, ale za najważniejsze uznali funkcję nauczyciela sportu i rekreacji. Takie uszeregowanie ról może być również konsekwencją wcześniejszych doświadczeń edukacyjnych, w których na pewno dominowały te o charakterze sportowym.

Należy pamiętać, że ewentualne deficyty w przygotowaniu nauczyciela wychowania fizycznego mogą nie tylko niekorzystnie wpływać na proces nabywania przez wychowanka kompetencji technologicznych i realizacyjnych, ale przede wszystkim uniemożliwić mu zrozumienie doniosłego znaczenia zdrowia w życiu człowieka [6–8].

WNIOSKI

Na podstawie analizy zebranego materiału można sformułować następujące wnioski:

Badani studenci uważają, że nauczyciel wychowania fizycznego powinien być przygotowany do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, rekreacji, sportu i estetyki zachowań ruchowych, ale jednocześnie najwyżej w skali punktowej umiejscowili przygotowanie do roli nauczyciela sportu. Między wypowiedziami kobiet i mężczyzn wystąpiły różnice statystycznie istotne.

Do przedmiotów najlepiej przygotowujących teoretycznie do pełnienia funkcji nauczyciela sportu respondenci zaliczyli: teorię i metodykę gier sportowych – 7 pkt (studentki) i obóz letni – 8,3 pkt (studenci); nauczyciela rekreacji: obóz letni – 7,8 pkt (studentki) i teorię rekreacji i turystyki – 7,2 pkt (studenci); nauczyciela zdrowia: anatomię – 4,8 pkt (studentki) i 6,4 pkt (studenci); nauczyciela estetyki zachowań ruchowych: muzykę–rytm–taniec – 4,1 pkt (studentki) i 5,1 pkt (studenci). Natomiast do przedmiotów najlepiej przygotowujących prak-

tycznie do pełnienia funkcji nauczyciela sportu badani zaliczyli: teorię i metodykę gier sportowych – 6,9 pkt (studentki) i 7,3 pkt (studenci); nauczyciela rekreacji: obóz letni – 5,4 pkt (studentki) i zabawy i gry ruchowe – 6,5 pkt (studenci); nauczyciela zdrowia: obóz letni – 3,1 pkt (studentki) i anatomię – 4,3 pkt (studenci); nauczyciela estetyki zachowań ruchowych: muzykę–rytm–taniec – 3,8 pkt (studentki) i 4,7 pkt (studenci).

Stwierdzono, że opinie studentów na temat oceny poszczególnych przedmiotów przygotowujących ich do pełnienia funkcji nauczyciela zdrowia, rekreacji, sportu i estetyki zachowań ruchowych były zróżnicowane ze względu na płeć badanych. Między wypowiedziami kobiet i mężczyzn wystąpiły różnice istotne statystycznie istotne.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Pawłucki A., *Pedagogika wartości ciała*, AWF, Gdańsk 1996.
- [2] Zaczyński W., *Praca badawcza nauczyciela*, WSiP, Warszawa 1995.
- [3] Frankfurt-Nachmias C., Nachmias D., *Metody badawcze w naukach społecznych*, Zysk i S-ka, Poznań 2001.
- [4] Krzak M., *Dostatki i niedostatki kształcenia do ról edukacyjnych w opinii absolwentów wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego*, [w:] Denek K., Koszycz T., Oleśniewicz P. (red.), *Edukacja jutra*, WTN, Wrocław 2006, 321–330.
- [5] Lewandowski M., Antoszczuk G., Kiciński B., Surynt A., *Studenci III roku studiów Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o swoim przygotowaniu do pełnienia roli nauczyciela zdrowia*, *Roczniki Państwowego Zakładu Higieny*, 2006, 57, 65–69.
- [6] Lewandowski M., Koszycz T., *Reforma systemu oświaty a zmiany w szkolnym wychowaniu fizycznym*, [w:] Denek K., Zimny T.M. (red.), *Edukacja jutra*. VI Tatrzańskie Seminarium Naukowe, Menos, Częstochowa 2000, 148–155.
- [7] Pawłucki A., *Nauczyciel wobec wartości zdrowia – studium krytyczne*, AWF, Gdańsk 1997.
- [8] Paławska K., *Przemiany modelu edukacji nauczyciela*, [w:] Kojs W., Piotrkowski E., Zimny M. (red.), *Edukacja jutra*. VIII Tatrzańskie Seminarium Naukowe, Menos, Częstochowa 2002, 164–176.